

Hetzelfde geldt voor het forsere Knoopbloemig Moerasscherf (*Helosciadium nodiflorum*), dat echter ook op krijt en holocene groeit; veel zeldzamer daarentegen en vrijwel alleen uit beken bekend, is weer een verwant van de laatste, het Kruipend Moerasscherf (*Helosciadium repens*), dat in de Heelsumse beek nog altijd stand houdt. Een fraaie omlijsting van mossen vormt de langzame overgang van water in land; vooral hieronder zijn karakteristieke soorten, als *Philonotis fontana*. In deze moskussens kunt ge omstreeks Pinksteren wel een sierlijk en voor de standplaats kenmerkend zwammetje aantreffen, het oranje-rode „Mijtertje” (*Mitula paludosa*). Dit beeklandschap, en de bossen, heiden en ravijnen van het Nationaal Park Veluwezoom, dat „Natuurmonumenten” ten N. van Arnhem wist te behouden, behoren tot de weinige gebieden in de omgeving, waar men wel eens een ogenblik kan vergeten, dat Nederland door tien miljoen inwoners wordt opgevuld. Maar op Pinksteren zal U dat nauwelijks gelukken.

Dr. V. Westhoff.

¹⁾ Begrensd door de lijn Doorwerth-Wolfheze-Schaarsbergen-Zijpenberg-Roskam-Lathum-Westervoort-Elden-Driel-Doorwerth.

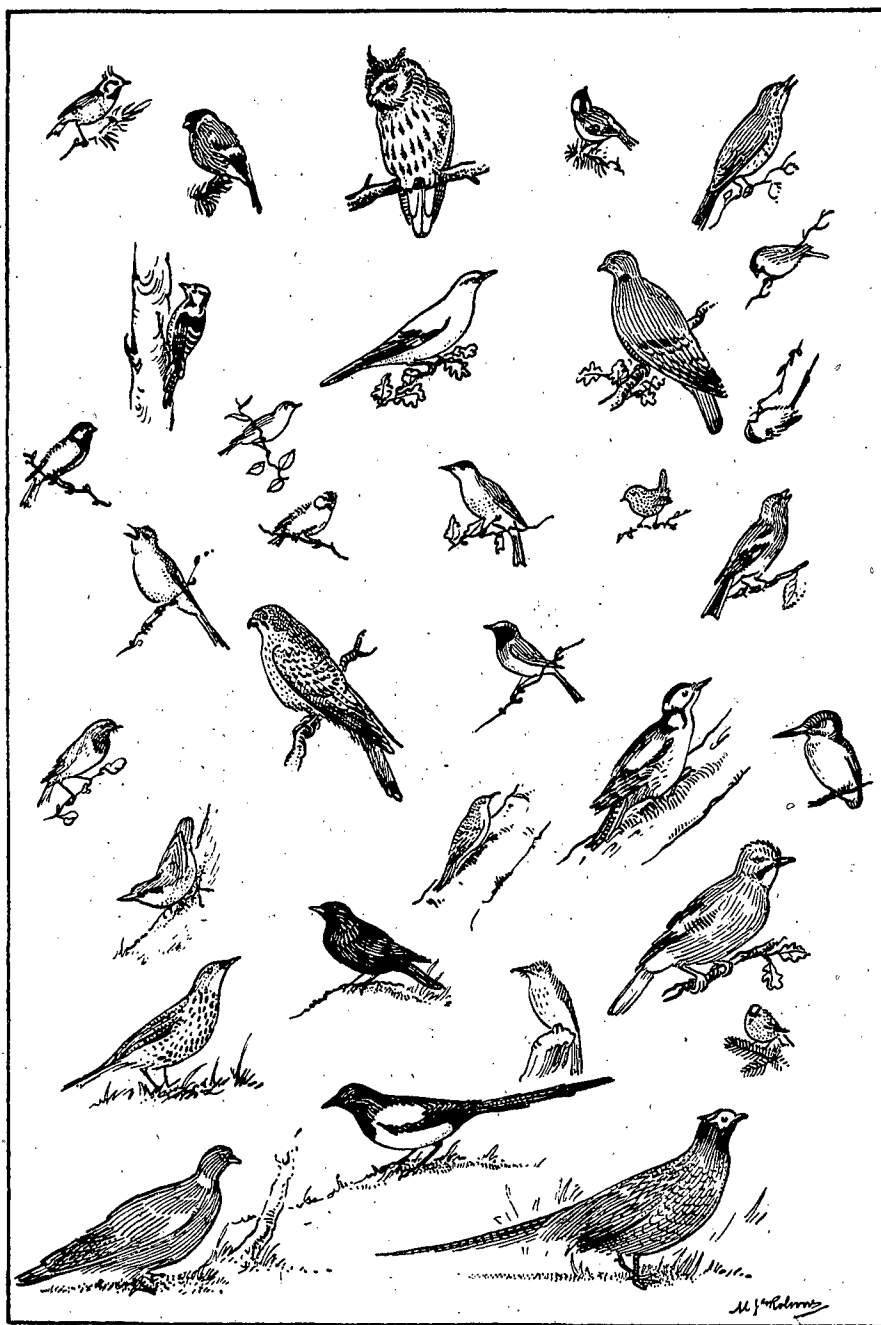
Avifaunistische veranderingen in Arnheems omgeving

door M. J. Ch. Kolvoort, Arnhem

Met tekeningen van de schrijver

Mogen wij Arnhemmers ons eensdeels gelukkig prijzen, omdat in onze omgeving zo veel terreinen als natuurmonument behoed worden voor ingrijpende veranderingen, waardoor ook de vogelbevolking de kans op een zekere stabiliteit geboden wordt, anderdeels betreuren ook wij het verlies van prachtige vogeloorde als gevolg van ontginning, bebouwing en andere herscheppingen van landschap. Wanneer we dan ook eens nagaan, welke veranderingen de avifauna in Arnheems omgeving in de laatste jaren heeft ondergaan, ontkomen we niet aan de idee, dat ook hier een achteruitgang in soorten en aantallen plaats vindt.

Met weemoed denken de Arnhemse vogelvrienden aan het verlies van het kleiputtengebied achter de steenfabriek IJseloord, dat thans ten offer is gevallen aan het overvloedige puin, dat uit de verwoeste gedeelten der stad hierheen gevoerd werd. Dit kwam ons te staan op het verlies van een niet alleen als landschap zeer bekorend gebied, maar bovendien als vogeloorde zeer aantrekkelijk excursie-terrein. Hierdoor zijn in onze naaste omgeving de roerdomp, het woudaapje, de snor en de waterral als speciaal attractieve soorten verdwenen. Bovendien moeten we voor het doen van trekwaarnemingen, speciaal van steltloperjes en eenden, thans heel wat verder van huis. Een vergoeding hiervoor konden we vinden in de Bijland, een polder met plassen tussen Pannerden en Lobith. Toen het wilgenbos nog niet gerooid was, waren we daar zelfs een kleine aalscholverkolonie rijk. Tal van bijzondere waarnemingen hebben we in de Bijland kunnen noteren, waarbij steenloper, drieteen-, krombek-, kanoet-, kleine en kleinste strandloper en kluut wel tot de merkwaardigste behoren. Helaas zijn daar door versnelde afgraving ten behoeve van zandwinning in korte tijd de strandjes zo goed als verdwenen, zodat we binnenkort ook dit terrein als belangrijk vogeloorde zullen moeten verliezen.

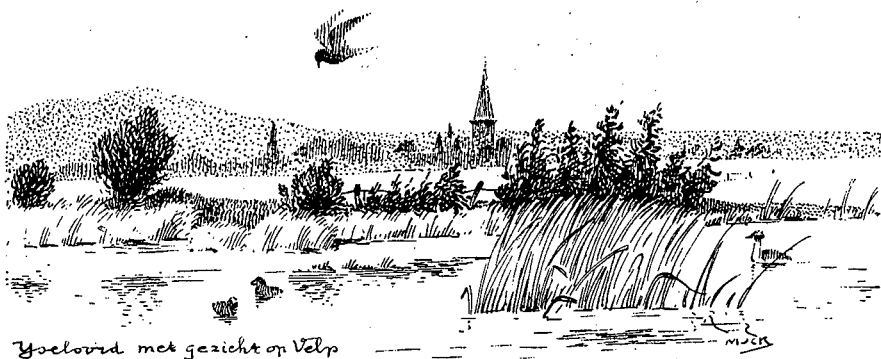

Maar ook door andere bekende of onbekende oorzaken hebben er hier, even-
als elders, in de laatste jaren veel veranderingen plaats gehad op het gebied
van de vogelbevolking. Waarschijnlijk geheel verdwenen zijn als broed-

vogel, behalve de bovengenoemde IJseloordse bewoners: de aalscholver, de kwartel, de kwartelkoning, de grauwe klauwier en de Europese kanarie, terwijl een merkbare teruggang heeft plaatsgehad bij de blauwe reiger, de ooievaar, het korhoen, de fazant en de wulp. Bovendien komt het me voor, dat ook de torenvalk, de zwarte specht en de roodborsttapuit wat achteruit gaan in aantal. Kleine schommelingen kunnen altijd plaats hebben, zodat 't moeilijk is met zekerheid te zeggen, of men met een werkelijke voor- of achteruitgang te doen heeft.

Als nieuwe broedvogels konden we hier de laatste jaren noteren: de scholtekster, de kleine pluvier en de blauwborst, terwijl het me niet verwonderen zou, als binnenkort de bonte vliegenvanger hier aan toe te voegen is. Eksters komen er langzamerhand te veel. IJsvogel, groene specht, steenuil en misschien ook de kerkuil gaan zich weer wat herstellen. De bosuil schijnt wel over het hoogtepunt heen te zijn.

Zeker zijn enkele van deze avifaunistische veranderingen geen specifiek streekverschijnsel. Toch zullen in andere streken deze verschuivingen weer anders liggen en zou het de moeite waard zijn, vergelijkingsmateriaal te krijgen van verschillende afdelingen.

IJselloord met gezicht op Velp

Over galmuggen en hun gallen (I)

door W. Nijveldt, Amsterdam

Met illustraties van de schrijver

Over plantengallen en het kweken hiervan heeft Prof. Dr W. M. Docters van Leeuwen in „Natura” reeds eerder geschreven. Uit deze interessante artikelen is wel gebleken dat de gallenonderzoeker voor veel verrassende feiten kan komen te staan. Daarbij komt nog dat de gallen in vorm en kleur vaak zo uiteenlopen dat het zoeken hiervan tot een van de boeiendste bezigheden van de natuurliefhebber zal behoren.

Plantengallen zijn niet alleen interessant voor de plantenzieker die op zijn tochten ongetwijfeld deze misvormingen zal ontmoeten, maar ook de insectenkenner heeft door het bestuderen der galverwekkers een ruim arbeidsveld; want vele gallen worden door insecten veroorzaakt, t.w. door thripsen, wantsen, bladvlooiën, schild- en andere plantenluizen, vlinders (vooral de